

MOBBET: På barneskolen ble Tooji mye mobbet. Skolebytte løste mye, men han sliter fortsatt med sosial angst.

Tooji ville være en av gutta, men så ikke sin egen hudfarge. Mobbingen endte i epilepsianfall og skolebytte. Nå vil han åpne rom der barn kan snakke om følelser og lære empati. Selv er han drittlei skammen.

Tekst Emma Therese Hansen Foto Nina Ruud

«Mobbekulturen var en rasistisk greie. Jeg ble ikke invitert i bursdager. Det var slosskamper, spark og slag ...»

Vi persere viser følelser, men vi er ikke så flinke til å snakke om dem. Multikunstneren Tooji Keshtkar sitter ved et bord, inntil en murvegg. Myke rytmer strømmer opp fra musikkjappa i første etasje og inn i kafeen Bare Jazz midt i Oslo sentrum. Det er naturlig å klemme, naturlig å smile. En følelse av å ha kjent ham lenge er der med det samme. Litt senere skal han fortelle om introvertheten, den sosiale angsten og scenskrekken. Grand Prix-seier, annenplass på VG-lista med sangen «Stay» og programleder på TV til tross. Det er ikke lett å være menneske.

– Når man blir født, lever man i sin egen boble. Man må lære å være menneske, med alt det innebærer. Selv begynte jeg å leve i en alder av 27 år.

Flukten fra Iran

Touraj Keshtkar så derimot dagens lys i byen Shiraz i Iran i 1987, som yngstemann i en søskenflokk på fire brødre. Han ble født under turbulente politiske forhold, åtte år etter at sjahan av Iran måtte flykte fra landet og den muslimske imamen Ayatollah Khomeini opprettet en islamsk republikk. Krigen mellom Iran og Irak, som skulle koste én million menneskeliv bare på irakisk side, hadde pågått siden 1980 og det var fortsatt ikke fred da Tooji kom til verden.

I 2003 skrev moren Lily Bandehy boken *Jeg kommer fra Iran* om familiens dramatiske historie og om flukten til Norge. Lily ble selv født som den yngste av 15 søsken, hvorav syv levde opp. De tilhørte overklassen og faren var en høyt respektert mann som arbeidet som lensmann til tross for at han var analfabet. Han var muslim og ba til gud fem ganger om dagen, men lot barna sine studere, lese romaner, danse og lytte til musikk.

Etter en dramatisk brann der hele kornavlingen legges i aske, går Lilys far konkurs og blir tvunget til å gifte bort sin 16 år gamle datter til en velstående mann, Toojis far. Men forholdene blir etter hvert altfor vanskelige for familien. Toojis eldste bror sendes i forveien og havner i Norge ved en tilfeldighet. I 1988 kommer resten av familien til Norge som politiske flyktninger. Da hadde de overlevd både kidnapping og oppgjør mellom jugoslaviske og tyrkiske menneskesmuglere på sin ferd gjennom Europa. For et år gamle Tooji skulle Norge bli hans nye hjemland.

– Jeg har ikke lest hele boken ennå, bare første del. Jeg måtte stoppe for å gråte på annenhver side da jeg leste i den. Siste del, som omhandler tiden i Norge, vil jeg lese først etter at moren min er død. Det er så nært.

Tooji er ikke redd for å vise følelser. Hver gang han ser den japanske tegnefilmen om prinsesse Kaguya, tar han til tårene. Filmen, som er basert på et kjent japansk folkeeventyr, handler om en barnløs og aldrende bambushugger som en dag finner en bitte liten jente inni et skinnende bambusskudd. Varsomt bærer han jenta med seg hjem, der hun blir forvandlet til et barn som løper rundt i skogen sammen med de andre barna i landsbyen. Som vakker kvinne forsøker faren å gifte henne bort og beilerne er mange, men de ser kun på henne som noe de kan eie og prinsesse Kaguya blir stadig mer ulykkelig og lengter tilbake til skogen. Filmen tar opp den følelsesmessige konflikten mellom forpliktelsen overfor foreldrene og trangen til egen lykke.

– Filmen beskriver alle følelsene jeg har inni meg. Hver gang jeg ser den filmen, gråter jeg i flere timer etterpå. Brødrene mine bare rister på hodet.

Barns følelser har lenge opptatt Tooji. Det er en grunn til at han utdannet seg som barnevernspedagog, har jobbet som pedagogisk leder i barnehage, på asylmottak og i skolen. Han er opptatt av emosjonell kompetanse og at barn må lære å kjenne hele følelsesregisteret sitt så tidlig som mulig.

– Empati er ikke nødvendigvis noe barn er født med, men det er noe de må lære. Jeg begynte å filosofere med barna i barnehagen da de var i treårsalderen, for eksempel om empati når noen slo seg. For når noen slo seg, så kom alle barna løpende for å se. Da falt det naturlig å samtidig lære dem om empati.

Spark og slag

Da Tooji begynner i første klasse på Høyenhall barneskole i Oslo, opplever han alt annet enn empati fra medelever. Moren står på et tidspunkt frem på foreldremøter og forteller om de kveldene sønnen gråter, om nettene når han våkner av mareritt og om de morgene han vil dø og ikke gå på skolen. Hun forteller om en gutt som gjemmer seg i buskene i friminuttene og som sitter og skjelver av redsel for at noen skal finne ham og slå ham. Kan noen lærere inspisere i skolegården og holde øye med sønnen hennes, så han ikke blir slått? De mangler ressurser, er svaret hun får. Jevnlige

MODELL: Det vakre utseendet ga ham programlederjobb i MTV, men ikke selvtillit. Han mener folk har mest fokus på det fysiske og ikke på det emosjonelle. Også blant gutter.

Tooji Keshtkar

Født i 1987 i Shiraz i Iran, men har bodd i Norge siden 1988. Han er multikunstner, men kanskje mest kjent som vinner av den norske finalen i Melodi Grand Prix i 2012 med låten «Stay». Tooji er utdannet barnevernspedagog og har jobbet med barn og unge i barnevernet, på asylmottak, som pedagogisk leder i barnehage og i skoleverket. Tooji har også vært kommunikasjonsrådgiver for Blå Kors og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Våren 2015 skrev og illustrerte han barneboken *Taki og bestemor* med døden som tema. 8. juni lanserte han musikkvideoen Father, der han står frem som homofil for første gang.

går hun til de andre foreldrene for å rydde opp. En dag kommer en nabo på døren og sier at det er bedre at hun lærer sønnen sin å leve med mobbingen i stedet for å reagere på den. Når sønnen aksepterer det, så vil det bli lettere for ham å bo her, mener han.

– Jeg merket ikke mobbingen før i åtte-ni-årsalderen. I klassen var det noen utenlandske som holdt sammen, men jeg ville være en av guttene i klassen. Problemet var bare at jeg ikke så min egen hudfarge og det gjorde de. Mobbekulturen var en rasistisk greie. Jeg ble ikke invitert i bursdager. Det var slåsskamper, spark og slag, men jeg var sterk selv også og slåss tilbake. En dag barna jaget meg ut av skoleområdet, banket jeg på hos en gammel dame i nabolaget. Jeg var så redd. Hun ba meg inn og ga meg en brødskive.

Moren gir etter hvert opp kampen og søker om skolebytte. Tre dager før skolen skal begynne etter ferien, forteller hun Tooji at han har fått avslag på alle søknadene. Han gråter og går for å legge seg, men en halvtime senere står han opp igjen og faller sammen på gulvet. Kvelden etter får han et kraftigere anfall og de må ringe Legevakten. Etter tre dager på barneavdelingen på Ullevål sykehus får de endelig vite hva som feiler ham.

– Jeg hadde fått et epilepsianfall. Kroppen min sa: «Nå er det nok».

Overlegen på sykehuset konkluderer med at den psykiske påkjenningen ved mobbingen trolig har utløst anfallet. Han skriver et brev til en privatskole og Tooji får plass på Steiner-skolen. En times reise hver vei til tross, her føler han seg endelig trygg.

Sceneskrek og selvtilitt

Mobbing i barndommen har fulgt ham helt opp på scenen i voksenalder. Tooji har sceneskrek og sosial angst.

– Jeg er redd for å bli dømt. Jeg går på scenen og ønsker det, men samtidig er jeg redd.

Han mener mobbing ikke har noe med ondskap å gjøre. Det er de voksne som må lære barn om empati. Selv har han måttet takle mye på egen hånd.

– Når noe skjer, så er det visdom og lærdom å hente ut av situasjonen. Det gjelder å ikke gå inn i en offerrolle, men samtidig kjenne på sårbarheten og hele følelsesregisteret sitt.

Han har funnet noen svar utenfor religion, en slags spiritualitet. Han mener religion er villedende for mange.

– Pappa er muslim og mamma konverterte på et tidspunkt til kristendommen og har jobbet som diakon, men jeg har alltid hatt klørne ut mot prestene. Jeg skjønte ikke at presten skulle være nærmere Gud enn meg og jeg stilte kritiske spørsmål.

Denne våren utga Tooji barneboken om Taki og hennes døde bestemor som kommer på besøk for å leke og filosofere. En bok om døden. Sin egen bestemor har han møtt én gang. Hun døde kort tid etter at Tooji ble født, men hun har likevel alltid vært der.

– Bestemor holdt meg i armene sine én gang, så døde hun. Vi hadde ingen fysiske bilder av henne hjemme, men hun besøkte meg ofte i drømmene. Det var så mye kjærlighet. Jeg følte at jeg hadde en bestemor. Jeg har alltid hatt en touch av spiritualitet i meg.

– *Men hvorfor en barnebok om døden?*

– Døden er det som er mest skremmende for foreldre å snakke om. Foreldre unngår dette temaet. Det er viktig å snakke om

døden og presentere døden som noe vakkert. Den mørke delen av livet er ikke nødvendigvis noe galt, den er der for å lære oss noe. Livet er dynamisk, det er begge deler, både lys og mørke. Det er greit å være lei seg.

I boken er bestemor en rampete figur, men også en mentor for Taki, som lærer henne om livet og om hele kretsløpet til både trær og mennesker.

– Taki gjenspeiler min personlighet og barndommen min. Hun har fjær på hodet. Jeg syns fjær er vakre og symboliserer spiritualitet og frihet. Taki er en liten dramaqueen, og det er jeg også, smiler Tooji.

Han håper at boken kan få barn til å reflektere og filosofere over livet, at de skjønner at alt har en syklus, at ting spirer, blomstrer og dør og at det har vært mennesker på jorden før dem. Når Tooji får høre om en fem år gammel gutt som etter å ha lest boken lurer på om han kan plante et tre for sin døde bestemor, begraver han ansiktet i hendene.

– Jeg blir så rørt. Jeg ønsker å nå ut til barn og at barn begynner å snakke om døden, slik som når nevøene mine spør meg om jeg skal dø snart. Når historien har en slik effekt på barn, først da kan jeg gå med rak rygg.

Morskjærlighet og politisk protest

Den som så moren på scenen da Tooji vant den norske finalen i Melodi Grand Prix i 2012 med låten «Stay», så mye kjærlighet og omsorg. Moren, som ofret alt da hun forlot Iran og som tidligere har snakket om sin dårlige samvittighet for at hun jobbet dag og natt mens Tooji var liten og måtte være mye alene, har betydd mye. Faren, som er botaniker og tidligere virusforsker på planter, fikk han ikke en farsrelasjon til før han var 13 år. Da foreldrene skilte seg kort tid etter at de kom til Norge, bodde Tooji hos moren.

– Hun hadde mye dårlig samvittighet, men jeg følte at jeg hadde en fantastisk mor og at hun var til stede hundre prosent for meg.

Han beskriver moren som sterk og lidenskapelig. En person med egenskaper som pågangsmot og som har mye omsorg i seg. Som sykepleier behandler hun sine pasienter med kjærlighet.

– Hun gir mye, men av og til kan det bli litt for mye, ler Tooji. Det viktigste hun har lært meg er likevel pågangsmot.

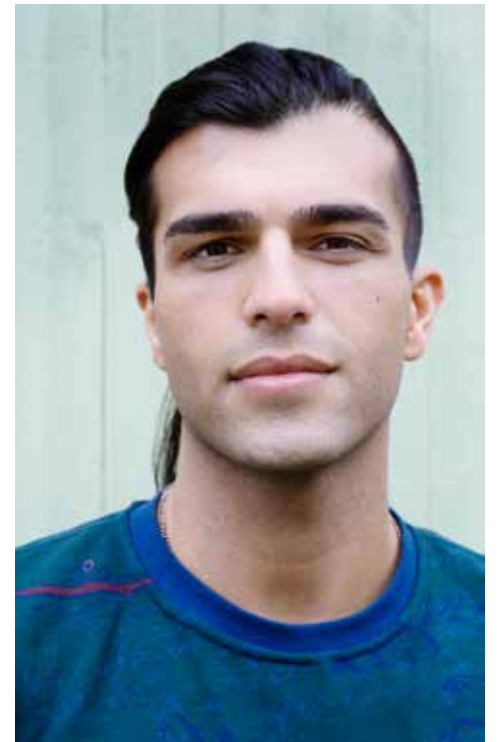
Hennes kamp og mot gjorde at sønnen våget å protestere under pressekonferansen i den internasjonale finalen i Melodi Grand Prix i Baku i Aserbajdsjan. Det var en slags hyllest til foreldrene som ofret så mye for at han og brødrene skulle få en trygg oppvekst i Norge.

– Jeg har vært i Iran to ganger, første gang da jeg var ni år. Det var deilig å oppleve at jeg hadde en stor familie med kusiner, onkler og tanter, men det var rart å komme til et sted der alle så ut som meg. Samtidig var jeg altfor europeisk og følte meg som en fremmed der nede. Den andre gangen var jeg 14 år og tok turen sammen med faren min. Det var fint. Men jeg kan ikke lenger reise tilbake til Iran.

Under pressekonferansen i Baku tok Tooji på seg et grønt bånd rundt armleddene med ordene «Free Iran» påtrykket.

– Aserbajdsjan er et diktatur som bryter menneskerettigheter. Jeg kunne ikke kritisere regimet direkte, men min måte å kritisere dem på var ved å kritisere mitt eget hjemland. Da ble jeg bannlyst fra Iran. Jeg visste det da jeg gjorde det. Det var ikke et tap. Når

«Jeg er redd for å bli dømt. Jeg går på scenen og ønsker det, men samtidig er jeg redd.»

familien min hadde forlatt alt de elsket for at jeg skulle ha en god oppvekst, hadde jeg følt meg som en hykler hvis jeg hadde latt være å protesterte.

Kunsten å elske seg selv

Den persiske arven har gitt Tooji mer enn pågangsmot. Poesien betyr mye.

– Poesi og diktning er skolefag i Iran. Mullaene tok fra oss dansen, sangen og dekket til kvinnene, men de kunne ikke ta fra oss poesien. Den persiske musikken har en fantastisk dybde med veldig mye følelser og mye poesi. Hver gang mamma og min avdøde onkel snakket sammen på telefon, kunne de svare hverandre med poesi.

Han har dessuten arvet en god porsjon idealisme fra sin persiske familie. Toojis omsorg for andre har alltid vært stor.

– Jeg har en idealistisk tankegang om at vi alle står sammen.

Tidligere, hvis jeg for eksempel dro en tur til Frognerparken sammen med vennene mine, så tok jeg alltid med ekstra matpakker og en ekstra genser til jenta som gikk med bar mage. Jeg var en populær og kul kid på videregående. Men hvis du bare gir og gir, blir du tappet.

Livet etter Melodi Grand Prix har ikke bare vært lett.

– Jeg hadde sykt mange rundt meg som melket kua. Jeg gikk fra å tjene veldig mye, til å tjene veldig lite. 2013 var et av de tyngste årene i livet mitt.

I 2014 flyttet han til Stockholm. Han ville begynne med jazz etter at han oppdaget Monica Zetterlund. Det ble i stedet en barnebok, ny musikk og etter hvert en kontroversiell musikkvideo.

– Alt er produsert ut fra et mørke i meg. Jeg fant meg selv i det. Jeg lever for kunsten, den uttrykker den jeg er.

Musikken har ifølge ham selv blitt mer politisk med årene. Mer personlig også.

– Det vanskeligste i livet er å elske seg selv. Greier man det, da blir livet annerledes, da aksepterer man ikke negative situasjoner og relasjoner.

Fra rød løper til asylmottak

Tooji har tegnet siden han var tre år gammel og er spesielt opptatt av den japanske tegnefilmstilen. Barneboken om Taki har han illustrert selv. Som 12-åring fikk han et stipend for å begynne på Olav Mosebeks tegneskole med Hans Normann Dahl som mentor. Her fikk han møte ulike kunstnere, men det var krevende og han ble for oppslukt. 15 år gammel var han helt utslitt og fikk prestasjonsangst.

– Ta en pause, sa Hans Normann Dahl. Det verste er å miste lidenskapen!

Tooji begynner i stedet på dramalinjen på Hartvig Nissen videregående og snuser på skuespilleren i seg. Siste året oppdager han at han har en stemme. Men stemmen inni ham er ikke alltid overbevist. Sosial angst, sceneangst og prestasjonsangst er noen av bivirkningene.

– *Hvordan overvinne man angsten?*

– Mange frykter å feile, men: just do it! Ikke vær redd for å feile, man går på trynet, men alt skjer av en grunn. Når jeg ikke har vært med andre mennesker på en stund, så må jeg øve meg opp igjen.

Det blendende vakre ansiktet gjorde at han ble oppdaget av MTV som 20-åring, men spørsmålene om modelloppdragene han gjorde før han ble programleder i musikkkanalen, vil han helst ikke svare på.

– Jeg tok noen oppdrag som 17-åring og fram til jeg var 20. Det var utrolig overfladisk og jeg har fått min dose.

Han reagerer på kroppshysteriet, spesielt blant gutter.

– Det er ikke normalt å ha sixpack. Det er mye pumping, menn skal ikke se slik ut. Det er fokus på det fysiske og ikke på det emosjonelle.

Som programleder på TV ble det overfladiske vektlagt. Samtidig studerte han barnevernspedagogikk. Kontrasten ble for stor.

– Jeg mistet meg selv i MTV-boblen. Det var røde løpere, fokus på klær og utseende. Når du ikke har god selvfølelse fra før, så baserer man selvtilitten på noe som lett faller bort.

Tooji bestemmer seg for å bytte ut minglefestene med en jobb

«Barn dømmer ikke, for eksempel homofili. Det er foreldrenes holdninger som nedarves.»

på et asylmottak. Hans eget møte med Norge var et asylmottak, der han bodde i flere måneder sammen med familien før de fikk oppholdstillatelse.

– Jobben på asylmottaket ga meg et nytt perspektiv. Her bodde flyktninger fra Irak og Afghanistan og de kunne vært broren min eller moren min. Det var jævlig å se sorgen, men man blir vant til det. Ikke nummen, men man blir vant til det. Jeg skulle i utgangspunktet bare være der i et par uker, men ble der i nesten et år. Jeg lagde kurs om hygiene, normer, seksualitet og satte opp budsjett for dem. Det var helt idiotisk at det ikke fantes et slikt opplegg og at det var jeg som skulle lage det. Det var heller ingen fagfolk med kompetanse på blant annet traumer. Jeg skrev en bacheloroppgave om hvordan ivareta asylsøkerne. Jeg tror at integreringen må begynne fra dag én. Nå venter de, blir passive, de får en startpakke og blir navere. Det blir fort at man utnytter systemet. Men byråkratene sitter på kontorene sine, de har ikke vært i felt, de vet ikke hvordan det er.

Da Tooji var barnevakt i TV-programmet «Kjendisbarnevakten» på TV3, tok han først barna med til et spøkeshotell. Deretter besøkte de et asylmottak.

– Å besøke asylmottaket var lærerikt og gøy for dem. De fikk møte barn på sin egen alder og smake på en annen type mat blant annet.

På spørsmål om hva han selv har lært etter jobbene i barnevernet, på asylmottaket og i skoleverket, svarer han emosjonell kompetanse. Men han har også erfart mangelen på tid til å samtale ordentlig med barna.

– Filosofi står på planen i barnehagen, men man har ikke tid. Du rekker bare å skifte bleie og lage mat. Du rekker ikke å tenke pedagogisk og har ikke tid til å se barna ordentlig. Det blir barnepass. Det samme er SFO.

Han er opptatt av at psykisk helse og filosofi blir satt på dagsordenen og har tidligere vært med å utvikle kommunikasjonsstrategier for barnevernet og kampanjer for Blå Kors og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Han etterlyser et samarbeid mellom de ulike organisasjonene.

– Blå Kors har «Jeg ser»-kampanjen, Unicef har «Den ene»-kampanjen, men de samarbeider ikke. Det er synd. Jeg ender kanskje opp med å lage min egen kampanje.

Barnehjertet

Han er blitt mer selektiv med årene. Brent barn skyr ilden. Han karakteriserer seg selv som introvert, men samtidig utadvendt når han er trygg.

– Jeg er trygg sammen med mennesker jeg er glad i. Jeg har få venner og ingen festvenner lenger.

Det siste året i Stockholm har han hatt mye tid for seg selv og lært å være glad i sitt eget selskap.

– Når man går ut av flokken, først da skjønner man at man er en del av helheten og at helheten er en del av deg.

Kanskje lager han en forestilling ut av historien om Taki og bestemor. Flere bøker skal komme etter hvert. Flere følelser skal bearbeides. Han er overbevist om at emosjonell kompetanse kan bygges gjennom gode historier. Tooji mener at empati er den delen som gjør oss mest til mennesker.

– Barna i barnevernet reagerte med aggresjon og sinne. De hadde ikke lært noe annet. Og jo eldre barna er, jo vanskeligere er det å lære dette.

For Tooji finnes det kun et språk for alt; Kjærlighet.

– Barn dømmer ikke, for eksempel homofili. Det er foreldrenes holdninger som nedarves. Vi lærer dem disse holdningene. Det finnes kun et språk for alt. Det jeg vil lære barn er kjærlighet. Det er et universelt språk.

Tiden vi har her på jorden er tilmålt. Det gjelder å ikke kaste den bort på uviktige ting, mener Tooji.

– Vi sparker lykken foran oss. Hvis jeg bare får det og det, så blir jeg lykkelig. Men vi er alle her en viss tid, man må huske på det.

Han mener voksne ikke må glemme barnet i seg.

– Den som beholder barnehjertet sitt, er et godt menneske. Han er genuin og ærlig. ●

Siden intervjuet ble gjort, har Tooji fått mye oppmerksomhet etter musikkvideoen, Father, der han står fram som homofil for første gang. Da vi spurte om en kommentar til dette, svarte han følgende:

Ang. videoen med Father kan du heller lese budskapet jeg har skrevet om sangen min LYS:

Happiness is a state of mind.

There is no one else than you that can truly make you happy.

The moment you stop distancing yourself from love, is the moment you embrace yourself.

Love can do miracles. It can create so much beauty and happiness in your life if you accept it. Not by trying to look a certain way, acting a certain way, or being in certain situations. Just by accepting you. As we humans reflect ourselves in others, every relationship you ever have with someone else mirrors exactly one or more aspects of the relationship you have with yourself. Both your light and dark sides.

Believe that you DESERVE love.

Believe that you are WORTH love.

Believe that you ACCEPT love.

«Your task is not to seek love, but merely to seek and find all the barriers within yourself that you have built against it.» – Rumi

Sing it with me

Sincerely

X

Tooji

BARNEBOK: Barneboken Taki og bestemor, som han har skrevet og illustrert selv, handler om døden. Et tema han mener foreldre ofte unngår å snakke med barna sine om.

